

Nyhetsbrevet «Samfunnsmedisin og Folkehelse» holder deg oppdatert på hva som publiseres av viktige veiledere, rapporter, retningslinjer, brosjyrer, lover og forskrifter innen fagområdet den siste måneden. Har du forslag til saker send oss gjerne en e-post på katrine.rutgersen@fhi.no.

>> [Påmelding nyhetsbrev](#)

RAPPORT - FOLKEHELSEINSTITUTTET

Dårligere helse blant ukrainske flyktninger

Voksne ukrainske flyktninger rapporterer om dårligere helse generelt, og dårligere tannhelse spesielt, sammenlignet med nordmenn. Det viser en ny rapport fra FHI.

Rapporten dreier seg om ukrainske flyktninger som kom til Norge i løpet av 2022.

– Hovedfunnene i undersøkelsen viser at flyktningene fra Ukraina vurderer sin egen helse som dårligere enn en tilsvarende norsk populasjon gjør. Særlig tannhelse skiller seg ut. Funnene indikerer at flyktningene trolig har et større behov for helsetjenester, forteller seniorrådgiver og lege Angela S. Labberton ved Folkehelseinstituttet (FHI).

Labberton mener at resultatene gjenspeiler det bildet vi har fått av ukraineres helse generelt, basert på offentlig statistikk og rapporter, og på tilbakemeldinger fra kommuner.

– Vi ble likevel overrasket over hvor stor forskjell det er i vurdering av egen helse når vi sammenligner svarene i denne undersøkelsen med svarene fra tidligere gjennomførte fylkeshelseundersøkelser i Norge.

Behov for tilrettelagt informasjon

De fleste flyktningene svarte at de

hadde mottatt informasjon om helsetjenester i Norge på en måte som de helt eller i noen grad forstod.

– Men blant de mer nyankomne flyktningene var det flere som mente at de ikke hadde fått informasjon om helsetjenester på en måte de forsto, og at de ikke visste hvordan man oppsøker helsehjelp i Norge. Resultatene peker på dette som et forbedringsområde.

Trenger mer kunnskap

Helsetilstand og helsetjenestebehov er ikke statisk og kan endre seg over tid, og funnene baserer seg kun på de respondentene som selv har valgt å svare på undersøkelsen. Funnene gir likevel et overordnet bilde av helsetilstanden og behovet til flyktningene.

– Ukrainere er ikke bare den aller største flyktninggruppen i dag, men har raskt også blitt blant de største innvandrergruppene i Norge. Derfor er det viktig å få mer kunnskap om helsetilstanden deres og helsetjenestebehov, for å kunne planlegge og tilrettelegge helsetjenester på best mulig måte. I en verden med økende migrasjon mellom land er kunnskap om flyktingers helse og om hvordan de opplever sin egen helse viktig.

Yte likeverdige tjenester

Asylsøkere og flyktninger i Norge har de samme rettighetene til helsehjelp som

den generelle befolkningen, og det blir viktig at helsetjenesten settes i stand til å møte flyktningenes behov og yte likeverdige helsetjenester.

– Funnene bør derfor tas hensyn til ved planlegging av helsetjenester, for å sikre likeverdige tjenester til alle som har behov for helsetjenester i Norge, sier Labberton.

>> Les hele rapporten [Healthcare needs among refugees from Ukraine arriving in Norway during 2022](#) på fhi.no

Regjeringens eldrereform skal bidra til et aldersvennlig samfunn med mer åpenhet, trygghet og fellesskap

Stortingsmeldingen «Felleskap og mestring – Bu trygt heime» ble presentert på Dronnings Ingrid's hage i Oslo fredag 16. juni kl. 12.00.

Hensikten med reformen er å lage en oppdatert og helhetlig eldrepolitikk for å møte samfunnsendringene som kommer, ifølge helse- og omsorgsminister Ingvild Kjerkol.

Fire satsningsområder

Bo trygt hjemme skal sørge for aldersvennlige samfunn, mer helhet i eldrepolitikken og bedre helsehjelp til eldre i Norge.

Den har fire satsningsområder:

- Levende lokalsamfunn som ivaretar aktivitet og fellesskap
- Tilpassede botilbud, og mulighet for å bo trygt i eget hjem lenger
- Kompetente medarbeidere
- Trygghet for brukere og støtte til pårørende

Bidra til et aldersvennlig samfunn

Regjeringens eldrepolitikk skal bidra til et aldersvennlig samfunn, at eldre opplever trygghet i eget hjem og flere sosiale fellesskap i nærmiljøene våre. I arbeidet med reformen har regjeringen fått en rekke innspill fra

eldre, bruker- og pårørendeorganisasjoner, fagmiljøer, kommuner, frivillige aktører og næringsliv.

>> Les mer [eldrereformen](#) på [regjeringen.no](#).

Skrøpelege eldre har store ressursbehov

Skrøpelege eldre har mange og samansette behov for helse- og omsorgstenester. Mange får hjelp i heimen eller i kommunal institusjon.

Når skrøpelege eldre blir lagde inn på sjukehus er det ofte på grunn av akutte hendinger, dei blir oftare enn andre liggjande etter at dei er utskrivingsklare, og reinnleggelser etter utskriving er meir utbreidd.

Helsefelleskapa over heile landet

Dette er nokre av funna i rapporten Bruk av tenester i kommunane og somatiske sjukehus blant skrøpelege eldre, som Helsedirektoratet publiserer i dag.

Rapporten inneheld nye analysar av bruk av kommunale helse- og omsorgstenester og tenester i somatiske sjukehus, og tener som datagrunnlag for dei 19 nyetablerte helsefelleskapa.

Helsefelleskapa er nå er på plass i heile landet.

Dei skal bidra til at kommunar og helseforetak utviklar og planlegg tenestene saman som likeverdige partnarar, og skal prioritera fire pasientgrupper.

>> Les hele rapporten [om skrøpelege eldre og store ressursbehov](#) på [helsedirektoratet.no](#)

Mange kommunar er godt i gang med å fylgje opp Demensplan 2025

Mange kommunar er godt i gang og fylgjer opp Demensplan 2025 på ein god måte. Til dømes hadde nesten ni av ti kommunar hukommelsesteam eller liknande, og 62 % hadde faste rutinar, prosedyrar eller modellar for oppfylgning av heimebuande personar med demens etter diagnose.

Les mer om [kommunanes oppfylgning av Demensplan 2025](#) på [helsedirektoratet.no](#).

Born som ikkje møter på helsestasjon

Alle born og unge har rett på tilbod på helsestasjonen og i skulehelsetenesta. No er retningslinja oppdatert slik at det vert lettare for kommunane å oppdage dei som til dømes flyttar til kommunen på grunn av familiegjenforeining eller arbeidsinnvandring

Anbefalinga i retningslinja seier at helsestasjonen bør ha rutinar for å følge opp foreldre og born som:

- Ikkje møter til avtalte helsekonsultasjonar
- Avbestiller eller endrar avtalte timar gjentatte gonger

Dei fleste familiar møter på helsestasjonen

Det nye punktet er at helsestasjonen bør ha rutinar for å sikre oppdatert oversikt over born under skulealder som bur i kommunen.

Ein rapport frå 2020 viser at dei fleste familiar møter på helsestasjonen. Dei borna som ikkje helsetenesta i kommunane veit om, er viktig å oppdage slik at dei også får eit tilbod

>> Les mer under punktet [Barn som ikke møter: Helsestasjonen bør ha rutiner for å følge opp foreldre og barn som ikke møter til konsultasjoner i Helsedirektoratets retningslinje/veileder, kapittel 4. Helsestasjon 0–5 år.](#)

Dårlegare psykisk helse blant barn og unge, positivt frå barnehagane

For barn og unge over 10 år ser det ut til at det var ein nedgang i trivsel, auke av angst og depresjon og auke i eteforstyrringar under pandemien.

Tiltak i barnehagar ser ut til å ha gitt positive utslag, viser ei oppdatert hurtigoversikt frå FHI.

Resultat frå studiar av psykisk helse kan tyde på ein nedgang i trivsel og auke i symptom på angst og depresjon blant

barn og unge, men dette er hovudsakleg undersøkt blant barn og unge over 10 år.

Underrapportert vald

I tillegg er det framleis mykje som tyder på at valdshendingar vart underrapporterte under pandemien. Nedstenging og restriksjonar gav færre høve til å oppdage vald i familiar.

>> Les mer om [om dårlige helse blant barn og unge](#) på fhi.no.

Flere besøkende på sentrene mot incest og seksuelle overgrep i 2022

Les mer om utviklingen [flere besøkende på sentrene for incest og overgrep](#) på [bufdir.no](#)

Økt satsing på frivilligsentraler

Til sammen blir det 32 nye frivilligsentraler over hele landet. 11 kommuner skal få sine første frivilligsentraler, mens andre skal få enda flere.

Nytt i år er at alle frivilligsentralene får det samme beløpet, uavhengig av hvor i

landet de ligger. 515 frivilligsentraler får støtte, og i år er totalsummen drøyt 218 millioner kroner.

Både antallet sentraler og totalbeløpet har økt i år.

>> Les mer [om satsningen til regjeringen](#).

Vil få opp deltakelsen i barne- og ungdomsorganisasjonene

Pandemien var nådeløs for alle, men den gikk spesielt hardt ut over barn og unges muligheter til å treffes og ha en meningsfull hverdag.

En rapport fra Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) viser at barne- og ungdomsfrivilligheten fremdeles er sterkt preget av etterdønninger etter koronapandemien.

>> Les mer om [regjeringens satsning for å få opp deltagelse i barne- og ungdomsorganisasjonene](#) på regjeringen.no.

Gjennomgang av momskompensasjonsordningen

I budsjettforslag for 2022 ble det varslet at regjeringen ville legge opp til en gjennomgang av momskompensasjonsordningen i 2022, med utgangspunkt i regjeringens frivillighetspolitiske mål.

>> Nå kan du lese hele rapporten om [gjennomgang av momskompensasjonsordningen](#) på regjeringen.no.

Kontroll av tilskuddsmottakere innen frivillig og ideell sektor

Helsedirektoratet har for første gang gjennomført stedlig kontroll av organisasjoner i frivillig og ideell sektor som har fått statelig tilskudd.

Målet med kontrollen var å undersøke om tilskuddene ble benyttet i tråd med gjeldende regelverk

>> Les mer om [kontroll av tilskuddsmottakere innen frivillig og ideell sektor](#) på helsedirektoratet.no.

AKTUELT - HELSDIREKTORATET

Regjeringen vil gi flere mulighet til å komme seg i jobb

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak med 250 millioner kroner i revidert nasjonalbudsjett.

Arbidsmarkedstiltakene skal få flere utsatte grupper i arbeidslivet, som personer med nedsatt arbeidsevne og fordrevne fra Ukraina.

>> Les mer om [regjeringens satsning innen arbeidsmarkedstiltak](https://www.regjeringen.no/satsning-innen-arbeidsmarkedstiltak) på [regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

AKTUELT - STAMI

Hvorfor er det høyt sykefravær i hjemmetjenesten?

Det høyeste sykefraværet i Norge finner vi blant kvinner i typiske kvinnedominerte yrker innenfor helse- og sosialtjenester. STAMI er nå i gang med et omfattende prosjekt i hjemmetjenesten for å finne faktorene som kan forklare det høye sykefraværet.

Blant ansatte i hjemmetjenesten er sykefraværet nær dobbelt så høyt sammenlignet med den generelle yrkesbefolkningen. Sykefravær over 16 dager er på 7,7 prosent for ansatte her.

Jobbrelatert fravær

Én av to sykemeldte i hjemmetjenesten oppgir at sykefraværet skyldes

helseproblemer som helt eller delvis er forårsaket av jobben.

>> Les mer om [sykefravær i hjemmetjenesten](https://www.stami.no/sykefravær-i-hjemmetjenesten) på [stami.no](https://www.stami.no).

AKTUELT - REGJERINGEN

Styrker arbeidet mot trakassering i arbeidslivet

Stortinget har behandlet et forslag fra regjeringen om å presisere at vernet mot trakassering i arbeidsmiljøloven også gir vern mot seksuell trakassering.

For å styrke vernet mot trakassering og seksuell trakassering, foreslo regjeringen å ta inn definisjoner av disse begrepene i arbeidsmiljøloven, tilsvarende de som finnes i likestillings- og diskrimineringsloven.

>> Les mer om [arbeidet mot trakkasering i arbeidslivet](https://www.regjeringen.no/arbeidet-mot-trakkasering-i-arbeidslivet) på [regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

AKTUELT - STAMI

Ubalanse mellom jobb og privatliv øker risikoen for psykiske plagerbg

Psykiske helseutfordringer er en økende årsak til både sykefravær og langvarig ekskludering fra arbeidsmarkedet. Sammenheng mellom jobb-privatliv-ubalanse og sykefravær er sterkest for kvinner.

Nasjonal statistikk om arbeidsmiljø og helse viser at om lag 15 prosent opplever at jobben, ofte eller svært ofte, forstyrrer privatlivet. Slike konflikter oppstår på grunn av krav til å møte forventninger både på jobb- og hjemmeområdet.

>> Les mer om [hvordan ubalanse mellom jobb og privaliv påvirker risikoen psykiske plager](https://www.stami.no/hvordan-ubalanse-mellom-jobb-og-privatliv-pavirker-risikoen-psykiske-plager) på [stami.no](https://www.stami.no).

Likeverdige digitale offentlige tjenester

Offentlig sektor har lite kunnskap og kompetanse om likeverdige digitale tjenester for personer med etnisk minoritetsbakgrunn. Det viser en ny rapport.

Det er Sintef Digital som har undersøkt hvordan offentlige myndigheter jobber for å sikre likeverdige digitale tjenester med tanke på etnisitet på

oppdrag fra Bufdir og IMDi. Sintef har samlet data gjennom dokumentanalyse og intervju med til sammen 27 informanter som har erfaring med å planlegge, utvikle eller utøve digitale offentlige tjenester.

>> Les mer om [hvordan det offentlige skal sikre likeverdige offentlige tjenester](#) på [bufdir.no](#).

AKTUELT - HELSEDIREKTORATET

Kunnskapsgrunnlaget for nye kostråd er lansert

NNR2023 er ein rapport som summerer opp kunnskapen på kosthaldsområdet, og vil danne grunnlaget for revidering av dei norske kostråda.

Kostråda skal bidra til å fremje folkehelsa og førebygge utvikling av kroniske sjukdommar. Eit usunt kosthald er blant dei viktigaste risikofaktorane for sjukdom og for tidleg død både i Noreg og i resten av verda. Ei endring av kosthaldet i tråd med kostråda til Helsedirektoratet kan redusere risikoen for utvikling av ikkje-smittsame sjukdommar, som kreft, hjarte- og karsjukdommar og diabetes type 2. Dei gjeldande norske kostråda kom i 2012.

NNR er eit felles nordisk og baltisk samarbeid, og Nordisk ministerråd er oppdragsgjevar.

>> Les mer om [kunnskapsgrunnlaget for de nye kostholdsreglene](#) på [helsedirektoratet.no](#).

AKTUELT - FOLKEHELSEINSTITUTTET

Betydelig overdødelighet i Norge i 2022

Det var en betydelig overdødelighet i Norge i 2022, med en beregnet overdødelighet på 11,5 prosent. Overdødeligheten i Norden under pandemien er lav i et internasjonalt perspektiv. Overvåking av totaldødelighet og beregninger av overdødelighet er viktig for å forstå hvordan covid-19-pandemien har påvirket dødeligheten i den norske befolkningen.

>> Les mer om [hvordan covid-19-pandemien har påvirket dødeligheten i den norske befolkningen](#) på [fhi.no](#)